

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015 ISO/IEC 27001:2013
1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 2, ТЕЛ.: (+3592) 8119-443, ФАКС : (+3592) 81 19572, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

23.10.2024 г.

X 11-00-110/23.10.2024

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бх. № 533 КА
Дата 23.10.24г.

Signed by: Iskra Dimitrova Apostolova-Grigorova

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на министъра на труда и социалната политика
по конституционно дело № 28/2024 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 24 септември 2024 г. Конституционният съд допуска за разглеждане по същество искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 120, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) и конституира като заинтересована страна по делото министъра на труда и социалната политика.

В искането за установяване на противоконституционност се твърди, че оспорената разпоредба на чл. 120, ал. 2 от КСО противоречи на разпоредбите на чл. 4, ал. 1, чл. 7 и чл. 56 от Конституцията на Република България (Конституцията).

С оглед на дадената възможност за представяне на писмено становище по делото, моля съдът да има предвид следното:

Съгласно чл. 4, ал. 1 от Конституцията, Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната.

В чл. 56, изр. първо от Конституцията е посочено, че всеки гражданин има право на защита, когато са нарушени или застрашени негови права или законни интереси.

Безспорно е, че гарантирането на осигурителните права на лицата е с висока степен на обществена значимост. Поради това и изцяло в съответствие с цитираните разпоредби на Конституцията, в глава осма „Спорове“ от Кодекса за социално осигуряване (КСО), е предвидена възможност за обжалване на всички актове, с които се произнасят длъжностните лица в Националния осигурителен институт (НОИ) във връзка с упражняването правото на лицата на парични обезщетения, помощи и пенсии. Разпоредбите на чл. 117-120 от КСО регламентират възможност за оспорване на тези актове в две отделни производства – административно и съдебно.

Всички актове, издавани от длъжностните лица на НОИ се обжалват първо по административен ред - пред ръководителя на съответното териториално поделение или пред управителя на НОИ, в качеството им на горестоящ административен орган. Те могат да отменят обжалваното разпореждане и да върнат преписката за ново разглеждане, могат и да решат въпроса по същество. За целта лицето подава жалба, в която е достатъчно изразяване на несъгласие с акта, посочване на причината за недоволството (например „не съм доволен от размера на пенсията или на паричното обезщетение“), наличието на индивидуализиращи данни (три имена и ЕГН) на лицето и подпис. Няма изисквания за посочване на правна квалификация, за прилагане на документи или за подробно обосноваване на несъгласието. Това е така, тъй като в подобни производства, на основание чл. 9 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), е застъпено служебното начало – административният орган не само при първоначалното произнасяне, но и при обжалване на актовете, е длъжен да изясни всички факти и обстоятелства, да събере нужните доказателства, да проведе кореспонденция с трети лица и да се произнесе с изричен акт – решение, в което подробно да се обоснове.

В случай че лицето не е удовлетворено от решението на ръководителя на ТП на НОИ, съответно – на управителя, с което приключва административното производство, има право да търси защита на правата си по съдебен ред. Правото на лицето, в качеството му на ищец в съдебното производство да получи заплатените такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, съразмерно с уважената част от иска са уредени в чл. 78 от Гражданския процесуален кодекс. Новата редакция на чл. 120, ал. 2 от КСО не променя този принцип. Важно е да се отбележи, че не се променя и разпоредбата на чл. 143 от АПК, на основание на която, когато съдът

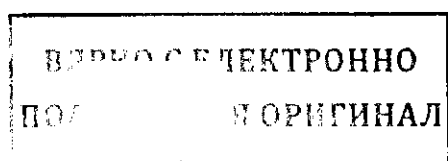
отмени обжалвания административен акт (каквото е решението на ръководителя на ТП на НОИ или на управителя на НОИ) или отказа да бъде издаден административен акт, държавните такси, разноските по производството и възнаграждението за един адвокат, ако подателят на жалбата е имал такъв, се възстановяват от бюджета на органа, издал отменения акт или отказ.

Именно поради това при уважаване на иска съдът винаги присъжда разноски в полза на лицата, когато същите са ползвали адвокатска защита и както досега НОИ заплаща тези разноски в кратки срокове. Това положение не се променя по никакъв начин с разпоредбата на чл. 120, ал. 2 от КСО. Включеният в КСО текст има за цел да уреди случаите, в които обжалването от страна на лицето е приключило в рамките само на административното производство. До приемането на атакуваното изменение на разпоредбата на чл. 120, ал. 2 от КСО, уредбата на този въпрос се съдържаше единствено в АПК, като липсата на изрична регламентация в КСО създаваше неяснота за лицата и беше предпоставка за възникване на съдебни спорове. Според предвиденото в чл. 12, ал. 3 от АПК по производствата по този кодекс не се събират държавни такси и не се заплащат разноски, освен ако това е предвидено в него или в друг закон, както и в случаите на обжалване на административни актове по съдебен ред и при предявяване на иск по този кодекс. В съответствие с този текст, в КСО беше предложена промяната, съгласно която при обжалване по административен ред жалбоподателят няма право на платеното възнаграждение за адвокатска защита.

Предвид изложеното считаме, че разпоредбата на чл. 120, ал. 2 от КСО не създава уредба, която е несправедлива, вътрешно противоречива и взаимоизключваща се и не възпрепятства гражданите да се възползват от предвиденото в чл. 56 от Конституцията право на защита, както е посочено в искането за обявяване на разпоредбата за противоконституционна. Както е посочено и в Решение № 14 от 4 ноември 2014 г. по конституционно дело № 12 от 2014 г. „По силата на чл. 56 от Конституцията правото на защита представлява основно право, чието съдържание обхваща оправомощаването на всяко лице, попадащо в националната юрисдикция, със своите самостоятелни активни действия да се противопоставя на възможните източници на нарушаване или застрашаване на неговата правна сфера. То е универсално процесуално право, предназначено да служи като гаранция за реализацията на другите основни права и конституционно признати интереси на правните субекти.“ Както е посочено по-горе, чрез изменението на чл. 120, ал. 2 от КСО, възможността за лицата да защитават своите интереси по административен и съдебен ред не е ограничена. Не е ограничена и възможността, предвидена в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, за ангажиране отговорността на

държавата за вреди, причинени на гражданите от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на нейни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

В тази връзка намираме за неоснователни изложените в искането на Висшия адвокатски съвет доводи за противоречие на оспорената разпоредба с разпоредбите на чл. 4, ал. 1, чл. 7 и чл. 56, изр. първо от Конституцията и считаме, че искането за установяване на противоконституционност на чл. 120, ал. 2 от КСО следва да бъде отхвърлено.

X

ИВАЙЛО ИВАНОВ
Министър на труда и социалната политика
Signed by: Ivaylo Tsvetanov Ivanov

